

Przedmiotowe Zasady Oceniania w klasie VI – r.szk.2021/22

Przedmiotem oceny ucznia są realne osiągnięcia, czyli praca i postępy w uczeniu się, a nie tylko aktualny stan wiedzy i umiejętności.

1. Ocenia się rytmicznie, funkcjonalnie, systematycznie, w różnych formach i warunkach, zapewniając obiektywizm, uczciwość i sprawiedliwość.
2. Ocena okresowa nie jest średnią arytmetyczną ocen cząstkowych. Wynika z zakresu opanowanych umiejętności, zdobytych wiadomości, a także wkładu pracy.
3. Nauczyciel na podstawie pisemnej opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej lub innej poradni specjalistycznej, **obniży wymagania edukacyjne** w stosunku do ucznia, u którego stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się lub deficyty rozwojowe, uniemożliwiające sprostanie wymaganiom edukacyjnym wynikającym z programu nauczania.

Formy sprawdzania osiągnięć uczniów

b) formy ustne: odpowiadanie na pytania, rozwiązywanie problemu, wypowiedzi na forum klasy

c) formy pisemne:

- prace klasowe
- sprawdziany – testy sprawdzające wiadomości i umiejętności z zakresu nauki o języku; obejmują materiał z semestru
- kartkówki – obejmują materiał opracowany na nie więcej niż trzech ostatnich lekcjach
- prace domowe, zadania wykonywane w zeszycie ćwiczeń
- prowadzenie zeszytu przedmiotowego

d) inne formy:

- praca w grupie
- wytwory pracy ucznia
- zadania dodatkowe, np. gazetki, projekty długoterminowe

1. Informacje o postępach, osiągnięciach i wysiłku uczniów zapisywane są w dzienniku lekcyjnym.
2. Prace klasowe, testy, sprawdziany zapowiadane są co najmniej z tygodniowym wyprzedzeniem.
3. Kartkówki i odpowiedzi ustne są niezapowiedzianymi formami kontroli.
4. W ciągu semestru przeprowadza się co najmniej kilka prac klasowych lub sprawdzianów. Po pracy klasowej, sprawdzianie czy teście przewidziana jest lekcja poświęcona ich omówieniu i poprawie.
5. Prace klasowe i sprawdziany są obowiązkowe.
6. Uczeń, który nie uczestniczył w sprawdzianie w wyznaczonym terminie, jest zobowiązany napisać go w ciągu jednego tygodnia od dnia powrotu do.
7. Uczeń, którego nie zadowala ocena ze sprawdzianu lub pracy klasowej, ma prawo w ciągu dwóch tygodni jeden raz przystąpić do jej poprawy. Przy ocenie semestralnej nauczyciel bierze pod uwagę tę drugą ocenę.
8. Nauczyciel przechowuje prace klasowe i sprawdziany przez dany rok szkolny.

Zasady informowania uczniów i rodziców o postępach w uczeniu się

1. Nauczyciel na początku roku szkolnego informuje uczniów oraz rodziców (opiekunów) o wymaganiach edukacyjnych wynikających z realizowanego przez siebie programu nauczania oraz o sposobach sprawdzania osiągnięć uczniów.
2. Oceny są jawne zarówno dla ucznia, jak i jego rodziców (opiekunów). Sprawdzone i ocenione prace klasowe oraz sprawdziany uczeń i jego rodzice (opiekunowie) otrzymują do wglądu na zasadach określonych przez nauczyciela.
3. Przewidywane oceny roczne (semestralne) nauczyciel podaje do wiadomości wychowawcy klasy, który w jego imieniu jest zobowiązany poinformować o nich ucznia oraz rodziców (opiekunów) na miesiąc przed klasyfikacyjnym posiedzeniem rady pedagogicznej. Informację tę przekazuje w formie oddzielnego pisma. Rodzic (opiekun) potwierdza zapoznanie się z propozycją oceny czytelnym podpisem i zwraca dokument wychowawcy klasy. Wychowawca przechowuje powyższą informację przez jeden semestr.

OGÓLNE KRYTERIA OCENIANIA Z JĘZYKA POLSKIEGO DLA KLASY VI

niedostateczny

- poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy szóstej uniemożliwia osiągnięcie celów polonistycznych
- uczeń nie potrafi wykonać zadań o niewielkim poziomie trudności

dopuszczający

- poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy szóstej umożliwia osiągnięcie celów polonistycznych
- uczeń potrafi wykonać zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim poziomie trudności

dostateczny

- poziom zdobytych umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy szóstej pozwala na rozwijanie kompetencji ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej
- uczeń wykonuje zadania teoretyczne i praktyczne typowe, o średnim poziomie trudności ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej

dobry

- uczeń poprawnie stosuje wiadomości i umiejętności ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, rozwiązuje samodzielnie typowe zadania teoretyczne i praktyczne

bardzo dobry

- uczeń sprawnie się posługuje zdobytymi wiadomościami, rozwiązuje samodzielnie problemy teoretyczne i praktyczne ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, potrafi zastosować poznaną wiedzę do rozwiązywania zadań i problemów w nowych sytuacjach

celujący

- uczeń biegle się posługuje zdobytymi wiadomościami i umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych i praktycznych objętych programem nauczania i wynikających z podstawy programowej, proponuje rozwiązania nietypowe; jest twórczy, rozwija własne uzdolnienia.

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA DLA KLASY VI

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

I. ODBIÓR WYPOWIEDZI I WYKORZYSTYWANIE ZAWARTYCH W NICH INFORMACJI

SŁUCHANIE

- skupia uwagę na prostych wypowiedziach innych osób
- rozumie polecenia nauczyciela, wypowiedzi innych uczniów
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji
- rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, zaproszenie, gratulacje, życzenia, przeprosiny, zawiadomienie, ogłoszenie, instrukcję, w tym przepis
- wskazuje najważniejsze informacje w wysłuchanym niedługim tekście, zwłaszcza w jego warstwie dosłownej, i uzupełnia różne typy notatek graficznych o te informacje
- rozumie ogólny sens słuchanych utworów
- rozpoznaje nastrój słuchanych komunikatów
- dostrzega etyczny wymiar języka (prawdę, kłamstwo, przemilczanie informacji, brutalizację wypowiedzi)

CZYTANIE

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji (autor, narrator, czytelnik, słuchacz)
- rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, zaproszenie, gratulacje, życzenia, przeprosiny, zawiadomienie, instrukcję, ogłoszenie, w tym przepis
- wskazuje najważniejsze informacje w przeczytanym tekście, zwłaszcza w dosłownej warstwie tekstu i wyrażone wprost, i uzupełnia na podstawie czytanego tekstu różne typy notatek graficznych o te informacje
- wskazuje części składowe wypowiedzi (tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie)
- rozumie dosłowne znaczenie wyrazów w wypowiedzi
- rozumie ogólny sens czytanych utworów
- określa nastrój wypowiedzi
- wyciąga wnioski z przesłanek zawartych w tekście, w tym rozpoznaje w nim prawdę lub fałsz
- rozpoznaje manipulację
- rozumie mechanizmy oddziaływania reklam na odbiorcę
- stara się czytać teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym, wyróżnia pauzę koniec wypowiedzenia
- rozpoznaje podstawowe funkcje składniowe wyrazów użytych w wypowiedziach (orzeczenie, podmiot)
- rozpoznaje w wypowiedziach podstawowe części mowy (rzeczownik, czasownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik)
- rozpoznaje zdanie pojedyncze i zdanie złożone
- wskazuje cudzysłów

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- sprawdza pisownię wyrazów w słowniku ortograficznym
- wyszukuje synonimy w słowniku wyrazów bliskoznacznych
- wybiera proste informacje z hasła encyklopedycznego, poradnika, leksykonu, czasopisma, podanej strony internetowej

II. ANALIZA I INTERPRETACJA TEKSTÓW KULTURY

- mówi o swoich reakcjach czytelnicznych
- porównuje swoje wrażenia związane z odbiorem innych tekstów
- wyraża swój stosunek do postaci

- odróżnia fikcję od rzeczywistości
- rozpoznaje typowe elementy fikcji, charakterystyczne dla poznanych gatunków
- odróżnia elementy fantastyczne od realistycznych w baśniach, legendach, mitach, bajkach, opowiadaniach, powieściach
- odróżnia autora od osoby mówiącej w tekście literackim
- charakteryzuje osobę mówiącą na podstawie jej wypowiedzi
- określa najważniejsze elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia,
- omawia akcję
- wyodrębnia w utworze epickim wydarzenia układające się w wątki
- rozpoznaje baśń, legendę, bajkę, mit, powieść, opowiadanie, komiks, fraszkę, wiersz, przysłowie
- rozpoznaje wers, strofę, rym, refren, rytm
- odróżnia wiersz rymowany od nierymowanego (białego)
- rozpoznaje przenośnię, porównanie, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy, uosobienie, ożywienie
- wyodrębnia film, program informacyjny, program rozrywkowy, spektakl teatralny spośród innych przekazów i tekstów kultury oraz potrafi nazwać ich tworzywo (ruchome obrazy, warstwa dźwiękowa)
- odczytuje informacje z plakatu teatralnego

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

MÓWIENIE

- nawiązuje i podtrzymuje kontakt werbalny z innymi uczniami i nauczycielem
- formułuje proste pytania i udziela prostych odpowiedzi pod względem konstrukcyjnym
- w rozmowie zadaje pytania uzupełniające
- wypowiada komunikaty zawierające proste informacje
- wyraża wprost swoje intencje
- odróżnia sytuację oficjalną od nieoficjalnej i potrafi odpowiednio do sytuacji komunikacyjnej skierować prośbę, pytanie, odmowę, wyjaśnienie, zaproszenie, instrukcję, gratulacje, życzenia, przekonać, zachęcić, przestrzec
- stosuje podstawowe zwroty grzecznościowe podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem
- mówi na temat, opowiada o obserwowanych zdarzeniach, akcji książki, filmu
- za pomocą prostych zdań opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę
- za pomocą prostych zdań opisuje obraz, ilustrację, plakat, fotografię
- wygłasza tekst utworu z pamięci (teksty poetyckie, fragmenty prozy)

PISANIE

- stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu
- zna podstawowe zasady dotyczące pisowni wielką literą oraz pisowni ó – u, rz – ż, ch – h
- tworzy proste wypowiedzi oraz notatki na podany temat
- uzupełnia prosty schemat, tabelę
- zna podstawowe zasady układu graficznego listu prywatnego i oficjalnego, dialogu, zaproszenia, ogłoszenia, planu ramowego i szczegółowego wypowiedzi i z pomocą nauczyciela zapisuje list, dialog, układa plan ramowy i szczegółowy wypowiedzi, redaguje zaproszenie, ogłoszenie, instrukcję, pamiętnik i dziennik pisany z perspektywy bohatera i własnej, proste sprawozdanie
- zapisuje kilkuzdaniowe opowiadanie odtwórcze z dialogiem
- za pomocą prostych zdań tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci
- za pomocą prostych zdań tworzy opis obrazu, ilustracji, plakatu, fotografii
- stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (np. dobiera wyrazy bliskoznaczne), składni

(konstruuje poprawne zdania pojedyncze, stosuje wielkie litery na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na końcu), fleksji (stosuje czasowniki, rzeczowniki, przymiotniki i przysłówki w zdaniu), fonetyki (dzieli wyrazy przy przenoszeniu do następnej linii, zna sposoby oznaczania miękkości głosek, zauważa różnicę między wymową a zapisem samogłosek ustnych, dźwięcznych i bezdźwięcznych)

- stara się dbać o estetykę zapisu wypowiedzi

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

I. ODBIÓR WYPOWIEDZI I WYKORZYSTYWANIE ZAWARTYCH W NICH INFORMACJI SŁUCHANIE

- słucha innych, uczestniczy w rozmowie oraz innych sytuacjach komunikacyjnych (zadaje pytania, odpowiada, instruuje, gratuluje, zaprasza, przeprasza)
- wybiera najważniejsze informacje z wysłuchanego tekstu
- tworzy prostą notatkę w formie tabeli, schematu, kilkuzdaniowej wypowiedzi, planu
- określa temat utworu, powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszonej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszonej historii, zauważa metaforyczny charakter baśni, legendy, bajki, mitu
- rozpoznaje proste intencje niewyrażone wprost
- wyciąga wnioski z przesłanek zawartych w tekście, w tym rozpoznaje w nim prawdę lub fałsz
- rozpoznaje typowe wypowiedzi informacyjne i literackie
- na podstawie intonacji odróżnia wypowiedzenia oznajmujące, rozkazujące i pytające
- rozumie mechanizmy oddziaływania reklam na odbiorcę
- odróżnia fakty od opinii, wskazuje elementy perswazji

CZYTANIE

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi
- określa temat i główną myśl tekstu
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych
- wybiera potrzebne informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu
- wskazuje cytaty
- wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi
- rozpoznaje cechy zaproszenia, życzeń, zawiadomienia, ogłoszenia, instrukcji, przepisu
- określa temat utworu, powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszonej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszonej historii, zauważa metaforyczny charakter baśni, legendy, bajki, mitu, wskazuje morał wyrażony wprost
- rozpoznaje typowe wypowiedzi informacyjne, literackie, reklamowe
- rozumie funkcję znaków interpunkcyjnych (kropki, przecinka, znaku zapytania, wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, nawiasu), akapitów i marginesów w tekście prozatorskim
- wskazuje wersy, strofy, rymy w tekstach poetyckich
- poprawnie artykułuje i akcentuje wyrazy, stosuje intonację zdaniową podczas głośnego czytania utworów
- odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych
- rozpoznaje podstawowe funkcje składniowe wyrazów użytych w wypowiedziach (orzeczenie, podmiot, dopełnienie, przydawka, okolicznik)
- odróżnia zdanie pojedyncze od zdania złożonego, zdanie pojedyncze rozwinięte od zdania nierozwiniętego
- rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczb, rodzajów gramatycznych (rzeczownik, przymiotnik, zaimek w związku z rzeczownikiem), osób, czasów i rodzajów gramatycznych (czasownik), określa stopień przymiotnika i przysłówka
- posługuje się alfabetem, uwzględnia różnice między zapisem a wymową samogłosek nosowych, głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych, oznacza miękkość głosek

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- wybiera odpowiednie informacje ze słownika ortograficznego, słownika wyrazów

bliskoznacznych, szkolnego słownika języka polskiego, słownika frazeologicznego

- korzysta z encyklopedii, czasopisma, stron internetowych, leksykonu, poradnika

II. ANALIZA I INTERPRETACJA TEKSTÓW KULTURY

- nazywa swoje reakcje czytelnicze
- dostrzega cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz użytkowe
- nazywa elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia, wątki
- wyodrębnia wątki
- wskazuje elementy akcji
- wskazuje w utworze cechy baśni, legendy, bajki, mitu, opowiadania, powieści, wiersza, fraszki, komiksu
- rozpoznaje przysłowie
- wskazuje w tekście porównanie, przenośnię, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy, uosobienie, ożywienie
- posługuje się terminami: wiersz rymowany i nierymowany (biały)
- wyodrębnia film spośród innych dziedzin sztuki
- zna pojęcia: gra aktorska, dekoracja, kostiumy, rekwizyty, inscenizacja, scena, widowia, kurtyna, kulisy, próba, program teatralny, afisz, ujęcie, kadr, plan
- przypisuje cechy bohaterom oraz ocenia ich postawy w odniesieniu do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość, prawda – kłamstwo, wierność – zdrada
- odczytuje sens utworów na poziomie semantycznym (dosłownym)
- odczytuje przesłanie baśni, odczytuje morał bajek, zauważa metaforyczny charakter mitu
- odczytuje informacje z plakatu teatralnego

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

MÓWIENIE

- świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej
- dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie dobiera różne typy wypowiedzi prostych i rozwiniętych, stosuje wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- formułuje pytania zamknięte i otwarte
- udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych
- wypowiada się w kilku logicznie ze sobą połączonych zdaniach na tematy związane z codziennością, otaczającą rzeczywistością, lekturą
- stosuje zwroty grzecznościowe i odpowiednie konstrukcje składniowe (np. tryb przypuszczający) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem
- składa życzenia, gratulacje, instruuje, przekonuje, zachęca, przestrzega
- wypowiada się w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne
- opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, obraz, ilustrację, plakat, fotografię, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni (używa przysłówków i wyrażań przymikowych)
- dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne
- recytuje utwór poetycki, oddając jego ogólny nastrój i sens
- stosuje zasady poprawnej wymowy i akcentowania wyrazów rodzimych
- posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem, postawą ciała)

PISANIE

- stosuje podstawowe zasady ortografii dotyczące pisowni ó – u, rz – ż, ch – h i interpunkcji
- odróżnia nazwy własne od pospolitych i potrafi zastosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą
- poprawnie zapisuje *nie* z różnymi częściami mowy
- poprawnie zapisuje wyrażenia przymikowe
- poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki

- konstruuje i zapisuje kilkuzdaniowe wypowiedzi poprawne pod względem logiczno-składniowym
- używa wypowiedzi pojedynczych i złożonych, stosuje przecinki
- w zależności do adresata i sytuacji świadomie dobiera wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- samodzielnie zapisuje dialog
- dzieli wypowiedzi na części kompozycyjne (wstęp, rozwinięcie, zakończenie)
- buduje ramowy i szczegółowy plan wypowiedzi
- układa opowiadanie odtwórcze z dialogiem oraz z elementami opisu, krótką relację, proste sprawozdanie, zaproszenie, ogłoszenie, pamiętnik i dziennik pisany z perspektywy bohatera i własnej, regulamin
- redaguje notatkę w formie prostego schematu, tabeli, planu
- zapisuje instrukcję z uwzględnieniem sformułowań wskazujących na kolejność wykonywanych czynności
- tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci, obrazu, ilustracji, fotografii, plakatu, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni (używa przysłówków i wyrażen przyimkowych)
- w liście prywatnym i oficjalnym, dialogu, zaproszeniu i ogłoszeniu stosuje odpowiedni układ graficzny
- stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (wykorzystuje wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne w tworzonej wypowiedzi), składni (konstruuje zdania pojedyncze proste i rozwinięte oraz wypowiedzenia złożone, używa różnych typów wypowiedzi: oznajmujących, rozkazujących, pytających, wykrzyknikowych; łączy wypowiedzenia składowe za pomocą spójnika w wypowiedzenia złożone, rozdziela przecinkiem wypowiedzenia składowe w wypowiedzeniu złożonym), fleksji (używa poprawnych form gramatycznych czasowników, rzeczowników, przymiotników, zaimków, liczebników; poprawnie zapisuje formy bezokoliczników oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego czasowników w czasie przyszłym i przeszłym)
- stosuje zasady estetycznego zapisu tekstu

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

I. ODBIÓR WYPOWIEDZI I WYKORZYSTYWANIE ZAWARTYCH W NICH INFORMACJI

SŁUCHANIE

- koncentruje uwagę podczas słuchania dłuższych wypowiedzi innych oraz odtwarzanych utworów
- w typowych sytuacjach komunikacyjnych cytuje wypowiedzi innych, wyraża swoje zdanie na temat wysłuchanego komunikatu
- odróżnia informacje ważne od mniej ważnych
- właściwie odbiera intencje nadawcy komunikatu (również te niewyrażone wprost)
- na podstawie słuchanego tekstu tworzy notatkę, pisze krótkie streszczenie
- odróżnia wypowiedzi literackie od informacyjnych i reklamowych
- dostrzega zależność między przenośnym znaczeniem a intencją nadawcy
- odczytuje przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich (omawia przesłanie baśni, objaśnia morał bajki, wyjaśnia metaforyczny charakter mitu)
- rozumie mechanizmy oddziaływania reklam na odbiorców
- na podstawie intonacji odróżnia zdania neutralne od wykrzyknikowych

CZYTANIE

- wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio
- rozumie funkcję akapitu i cytatu w wypowiedzi
- objaśnia przenośne znaczenie wybranych wyrazów, związków wyrazów w wypowiedzi
- odróżnia teksty literackie od informacyjnych i reklamowych
- dostrzega zależność między przenośnym znaczeniem a intencją nadawcy
- odczytuje przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich
- wskazuje typowe elementy konstrukcyjne w zaproszeniach, życzeniach, gratulacjach,

ogłoszeniach, zawiadomieniach, instrukcjach, przepisach

- głośno czyta utwory, uwzględniając zasady poprawnej artykulacji i intonacji, wprowadza pauzę
- wskazuje różnice między rzeczownikami, czasownikami, przymiotnikami, liczebnikami, zaimkami, przymkami i spójnikami
- rozpoznaje w tekście zdania pojedyncze nierozwinięte i rozwinięte, pojedyncze i złożone (współrzędnie i podrzędnie)
- rozpoznaje równoważnik zdania
- wydziela w zdaniu grupę podmiotu i orzeczenia
- rozpoznaje zdania bezpodmiotowe
- ustala stosunki nadrzędno-podrzędne i współrzędne z zdaniem pojedynczym
- rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczb, osób, rodzajów; odróżnia formy osobowe czasowników od nieosobowych (bezokolicznik, formy zakończone na -no, -to)
- odróżnia wyrazy gwarowe od potocznych

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- wie, jakiego typu informacje zawierają słownik ortograficzny, słownik wyrazów bliskoznacznych, słownik języka polskiego, słownik wyrazów obcych, słownik frazeologiczny i umiejętnie je stosuje
- wybiera informacje niewyrażone wprost z różnych źródeł, np. czasopism, stron internetowych

II. ANALIZA I INTERPRETACJA TEKSTÓW KULTURY

- uzasadnia swoje reakcje czytelnicze
- porównuje swoje wrażenia związane z odbiorem innych tekstów kultury
- analizuje elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia, wątek
- rozpoznaje typowe elementy fikcji, charakterystyczne dla poznanych gatunków
- omawia zależność osoby mówiącej (narratora, podmiotu lirycznego) i świata ukazanego w utworze
- posługuje się pojęciami: akcja, fabuła, związek przyczynowo-skutkowy
- omawia powiązania między częściami tekstu (rozdział, podrozdział) w dłuższym utworze prozatorskim, np. w opowiadaniu, powieści
- identyfikuje baśń, legendę, mit, bajkę, komiks, opowiadanie, powieść, fraszkę, wiersz, przysłowie
- omawia akcje w utworze dramatycznym
- rozumie podstawową funkcję wersu, zwrotki, rymu, rytmu oraz objaśnia znaczenie i funkcję środków poetyckich, takich jak: przenośnia, porównanie, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy, uosobienie, ożywienie
- dostrzega zależność między zastosowanymi w utworze środkami stylistycznymi a treścią
- rozumie funkcję akapitu jako logicznie wyodrębnionej całości w tekście
- wyodrębnia elementy dzieła filmowego, zna główne etapy powstawania filmu i przedstawienia, rozumie pojęcie adaptacji
- określa zadania twórców dzieła filmowego – aktora, reżysera, scenarzysty
- określa zadania twórców dzieła teatralnego – aktora, reżysera, dekoratora, suflera
- posługuje się pojęciami z zakresu sztuki filmowej, np. kadr, scena, plan
- posługuje się pojęciami związanymi z przedstawieniem teatralnym i sztuką teatralną
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość, prawda – kłamstwo, wierność – zdrada
- konfrontuje sytuację bohaterów z własnym doświadczeniem
- odczytuje przesłanie utworu

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

MÓWIENIE

- dostosowuje sposób wyrażania się do sytuacji komunikacyjnej, takiej jak: podziękowanie, przemówienie, wystąpienie
- przedstawia własne zdanie w rozmowie
- przestrzega zasad kulturalnej rozmowy
- dyskutuje na wybrany temat
- świadomie dobiera wypowiedzenia, by osiągnąć zamierzony cel (np. zachęcić, przekonać, przestrzec)
- tworzy spójne, logiczne wypowiedzi
- świadomie dobiera intonację zdaniową
- udziela odpowiedzi w formie krótkiej wypowiedzi
- uczestniczy w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami; łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe w zdaniu
- wypowiada się w roli świadka i uczestnika zdarzeń
- wyjaśnia motywy postępowania postaci
- gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw
- wypowiada się logicznie i w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe, zwłaszcza przysłówki i wyrażenia przymkowe
- w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, obraz, ilustrację, plakat, fotografię, stosując słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć (np. epitety, porównania, zdrobnienia, poprawnie używa odpowiedniego stopnia przymiotnika i przysłówka)
- objaśnia znaczenia dosłowne i metaforyczne wyrazów
- odróżnia wyrazy pokrewne od synonimów
- umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (wzbogaca tworzony tekst wyrazami bliskoznacznymi i przeciwstawnymi), składni (stosuje różnorodne typy zdań: pojedyncze i złożone; stosuje odpowiedni szyk wyrazów w zdaniu; celowo używa różnych typów wypowiedzi: pytających, oznajmujących, wykrzyknikowych, rozkazujących w zależności od sytuacji komunikacyjnej; stosuje się do zasad poprawnej interpunkcji), fleksji (używa odmiennej części mowy w poprawnych formach), wygłasza tekst poetycki z pamięci, posługując się pauzą, barwą głosu; zwraca uwagę na ważne treści tekstu
- stosuje się do zasad właściwego akcentowania wyrazów i intonowania wypowiedzi

PISANIE

- stosuje poznane zasady ortografii dotyczące pisowni ó – u, rz – ż, ch – h i interpunkcji, poprawnie używa i zapisuje formy nieosobowe czasownika
- w kilkuzdaniowych wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe i stosuje się do zasad interpunkcji
- w tekstach świadomie stosuje wyrazy bliskoznaczne, zastępuje powtarzające się w tekście wyrazy odpowiednimi zaimkami
- w wypowiedziach gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw
- układa życzenia, gratulacje, zapisuje przepis, instrukcję, ogłoszenie, zawiadomienie, zaproszenie
- stosuje akapit jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi
- pisze logiczne i uporządkowane pod względem chronologicznym opowiadanie, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe; opowiada z perspektywy świadka i uczestnika zdarzeń (pamiętnik, dziennik)
- zapisuje dialog w opowiadaniu
- w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, fotografię, stosując słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć (np. epitety, porównania,

zdrobnienia)

- opisując obraz, rzeźbę, ilustrację, plakat, fotografię; stosuje podstawowe słownictwo charakterystyczne dla danej dziedziny sztuki
 - dostrzega błędy ortograficzne i interpunkcyjne w tworzonej wypowiedzi i je poprawia
- Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

I. ODBIÓR WYPOWIEDZI I WYKORZYSTYWANIE ZAWARTYCH W NICH INFORMACJI

SŁUCHANIE

- przekazuje treść wysłuchanych wypowiedzi, potrafi ustosunkować się do wypowiedzi innych oraz nawiązać do nich podczas własnej wypowiedzi
- uzasadnia swoje zdanie na temat wysłuchanego komunikatu
- nazywa intencje nadawcy komunikatu, dostrzega zależność między przenośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi, w sytuacjach typowych odróżnia fakty od opinii

CZYTANIE

- wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio i wykorzystuje je w wypowiedzi np. opisującej lub oceniającej postać fikcyjną lub rzeczywistą
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych i wykorzystuje je w odczytaniu znaczeń dosłownych i przenośnych
- wykorzystuje treści zawarte w artykule, instrukcji, przepisie, tabeli, schemacie i notatce
- nazywa intencje nadawcy komunikatu, dostrzega zależność między przenośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi
- nazywa osobę mówiącą w tekście w zależności od rodzaju utworu (podmiot liryczny, narrator)
- w sytuacjach typowych odróżnia fakty od opinii
- wskazuje typowe elementy stylistyczne i graficzne w zaproszeniach, życzeniach, ogłoszeniach, zawiadomieniach, instrukcjach, przepisach
- dostrzega relacje między takimi elementami konstrukcji, jak tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, akapity
- głośno czyta utwory, wykorzystując umiejętność poprawnej artykulacji i intonacji, aby oddać sens odczytywanego tekstu
- interpretuje głosowo wybrane fragmenty prozy
- rozumie funkcje użytych w tekście zdań pojedynczych rozwiniętych i nierozwiniętych, pojedynczych i złożonych, równoważników zdań
- rozumie funkcję użytych form przypadków, liczb, osób, czasów w tekstach literackich, użytkowych, reklamowych
- wykorzystuje wiedzę o języku podczas analizy różnych tekstów kultury

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- w zależności od celu poszukiwań świadomie wybiera odpowiedni słownik (słownik ortograficzny, słownik wyrazów bliskoznacznych, słownik języka polskiego, słownik wyrazów obcych, słownik frazeologiczny)
- konfrontuje ze sobą informacje zgromadzone na podstawie różnych źródeł

II. ANALIZA I INTERPRETACJA TEKSTÓW KULTURY

- konfrontuje swoje reakcje czytelnicze z innymi odbiorcami
- charakteryzuje osobę mówiącą na podstawie jej wypowiedzi
- objaśnia funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w utworze epickim oraz środków stylistycznych w utworze poetyckim (w tym rozróżnia ożywienie i uosobienie jako rodzaje przenośni)
- omawia funkcje elementów realistycznych i fantastycznych w: baśniach, legendach, mitach, bajkach, opowiadaniu, powieści
- wykorzystuje wiedzę na temat wersu, zwrotki, rymu, rytmu, refrenu do interpretacji utworu
- nazywa elementy świata przedstawionego w utworze dramatycznym

- rozumie powiązania między częściami utworu dramatycznego (akt, scena)
- dostrzega zależność między rodzajem i funkcją komunikatu a jego odbiorcą (programy edukacyjne, rozrywkowe, informacyjne, reklamy)
- wyróżnia wśród przekazów audiowizualnych programy informacyjne, rozrywkowe, reklamy; dostrzega różnice między celem tych programów
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość, prawda – kłamstwo, wierność – zdrada; konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

MÓWIENIE

- tworzy wypowiedź zróżnicowaną stylistycznie w zależności od intencji nadawcy, sytuacji komunikacyjnej i rodzaju adresata
- tworzy wypowiedź zróżnicowaną ze względu na funkcję komunikatu (ekspresywna, impresywna, poetycka)
- uzasadnia własne zdanie w rozmowie, podaje odpowiednie przykłady, cytuje, stosuje się do reguł grzecznościowych
- rozpoczyna i podtrzymuje rozmowę na temat lektury czy dzieła filmowego
- zadaje pytania alternatywne (przedstawia rozmówcy dwie możliwości rozwiązania problemu)
- udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym
- w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy i przysłowia związane z omawianą tematyką
- posługuje się przysłowiami i powiedzeniami regionalnymi
- poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasach przeszłym i przyszłym
- w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła
- interpretuje przenośne treści utworów poetyckich przewidzianych w programie nauczania
- zaznacza akcenty logiczne, stosuje pauzy, dostosowuje tempo recytacji do treści utworu
- wzbogaca komunikat pozawerbalnymi środkami wypowiedzi
- wykorzystuje wiedzę o częściach mowy podczas tworzenia własnej wypowiedzi
- dokonuje samokrytyki wypowiedzi i doskonali ją pod względem konstrukcji i języka

PISANIE

- potrafi zastosować reguły ortograficzne w sytuacjach nietypowych (np. wykorzystać wiedzę o wyrazach pochodnych i rodzinie wyrazów, pisowni *nie* w przeciwstawieniach)
- przekształca zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, a także zdania w równoważniki zdań i odwrotnie – odpowiednio do przyjętego celu
- wprowadza i przekształca różne typy wypowiedzeń w zależności od celu i intencji wypowiedzi (zdania pojedyncze i złożone, równoważniki zdań)
- komponuje poprawne pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, fleksyjnym, składniowym wypowiedzi o przejrzystej, logicznej kompozycji
- uzasadnia własne zdanie, podaje odpowiednie przykłady, np. z lektury
- udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym
- w wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy i przysłowia związane z omawianą tematyką
- komponuje i przekształca plan wypowiedzi
- pisze opowiadanie twórcze, list z perspektywy bohatera, baśń, sprawozdanie
- świadomie wprowadza dialog, słownictwo opisujące przeżycia bohaterów jako element ożywiający akcję
- tworzy folder, charakterystykę, komiks
- w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła

- sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (dba o poprawność słownikową tworzonych wypowiedzi, odpowiednio dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, wzbogacając tekst w zależności od formy wypowiedzi i sytuacji komunikacyjnej), składni (tworzy ciekawe pod względem składniowym wypowiedzi, stosuje się do zasad poprawności logiczno-składniowej, dba o poprawną interpunkcję wypowiedzi złożonych, wydziela przecinkiem lub wpisuje w nawias wypowiedzenia wtrącone), fleksji (w wypowiedziach stosuje w poprawnych formach odmienne i nieodmienne części mowy przewidziane w programie nauczania, w tym poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasach przeszłym i przyszłym), fonetyki (biegle stosuje wiadomości z zakresu fonetyki i wykorzystuje je w poprawnym zapisie wyrazów)
- dokonuje samodzielnej autokorekty napisanego tekstu

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:

I. ODBIÓR WYPOWIEDZI I WYKORZYSTYWANIE ZAWARTYCH W NICH INFORMACJI

SŁUCHANIE

- w rozmowie i innych sytuacjach komunikacyjnych celowo odwołuje się do wypowiedzi innych osób
- dokonuje selekcji informacji w celu wykorzystania ich w sytuacjach nietypowych
- dostrzega zależność między przenośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi w tekstach poetyckich i reklamowych, wskazuje elementy o charakterze perswazyjnym

CZYTANIE

- czyta ze zrozumieniem na poziomie krytycznotwórczym teksty spoza listy lektur
- interpretuje utwory poetyckie i prozatorskie

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- wybiera i wykorzystuje informacje z różnych źródeł (np. czasopism, stron internetowych) we własnych wypowiedziach o charakterze informacyjnym lub oceniającym

II. ANALIZA I INTERPRETACJA TEKSTÓW KULTURY

- porównuje funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w różnych utworach epickich, poetyckich, dramatycznych
- wskazuje elementy baśni, legendy, bajki, mitu w innych tekstach kultury oraz odnajduje i omawia nawiązania do tego typu utworów we współczesnych tekstach kultury, np. opowiadaniach, powieściach, reklamach, oraz w języku, np. we frazeologii
- odnosi się do postaw bohaterów fikcyjnych i opisuje otaczającą ich rzeczywistość
- dostrzega zależność między przenośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi w tekstach poetyckich i reklamowych, wskazuje elementy o charakterze perswazyjnym

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

MÓWIENIE

- przedstawia własne stanowisko w związku ze sposobem rozwiązania problemu, wykonania zadania, formułuje twórcze uwagi
- podejmuje rozmowę na temat przeczytanej lektury, dzieła także spoza kanonu lektur przewidzianych programem nauczania w klasie szóstej; omawia je w odniesieniu do innych dzieł także spoza kanonu lektur
- interpretuje metaforyczne i symboliczne treści utworów literackich i plastycznych

PISANIE

- tworzy samodzielne wypowiedzi cechujące się ciekawym ujęciem tematu, pomysłową formą, poprawną konstrukcją oraz właściwym doбором środków językowych
- wykazuje się szczególną dbałością o poprawność ortograficzną, interpunkcyjną, fleksyjną i składniową oraz estetykę zapisu wypowiedzi
- świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania słownictwa, składni, fleksji i fonetyki.